

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 lipca 2022 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. po rozpatrzeniu wniosku J. K. z dnia 24 czerwca 2022 roku odmówił mu ponownego ustalenia wysokości emerytury.

Do ustalenia wysokości emerytury nie uwzględniono rekompensaty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach, ponieważ do 31 grudnia 2008r. nie ubezpieczony udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Ubezpieczony udowodnił: 12 lat, 0 miesięcy i 21 dni pracy w szczególnych warunkach.

Do ustalenia stażu pracy w warunkach szczególnych nie uwzględnia się okresów choroby lub urlopów bezpłatnych.

ZUS nie uwzględnił okresów zatrudnienia w warunkach szczególnych:

- od 10.02.1977 do 30.04.1979,
- od 14.01.1991 do 31.07.1991,
- od 05.08.1991 do 08.10.1992.

(decyzja w aktach ZUS)

Odwołanie od w/w decyzji wniósł J. K. wnosząc o przyznanie mu rekompensaty w związku z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach wskazując, że taką pracę wbrew twierdzeniom ZUS wykonywał w następujących okresach: od 10.02.1977 r. do 30.04.1979 r., od 14.01.1991 r. do 31.07.1991 r., od 05.08.1991 r. do 08.10.1992 r.

(odwołanie – k. 3-3 verte)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. ZUS odnosząc się do stanowiska zaprezentowanego przez Sąd Najwyższy w orzeczeniu z dnia 10.04.2014 roku, sygn. akt II UK 395/13 wskazał, że w świetle art. 32 ust 4 ustawy emerytalnej oraz § 1 ust 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, pracami w szczególnych warunkach nie są bowiem wszelkie prace wykonywane w narażeniu na kontakt z niekorzystnymi dla zdrowia pracownika czynnikami lub prace charakteryzujące się znacznym wysiłkiem fizycznym, lecz jedynie takie, które zostały wymienione w § 4-15 tego rozporządzenia i wykazach stanowiących załącznik do niego.

(odpowiedź na odwołanie – k. 10-10 verte)

Na rozprawie w dniu 16 lutego 2023 roku wnioskodawca wskazał, że w spornych okresach zatrudnienia wykonywał pracę na stanowisku murarza na wysokości.

(rozprawa z dnia 16 lutego 2023 roku e-protokół (...):02:52 – 00:08:39 – płyta CD – k. 44)

Na rozprawie w dniu 16 lutego 2023 roku wnioskodawca poparł odwołanie.

(rozprawa z dnia 16 lutego 2023 roku e-protokół (...):47:02 – 00:47:16 – płyta CD – k. 44)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. K. urodził się w dniu (...).

(okoliczność bezsporna)

W okresie od dnia 10 lutego 1977 roku do dnia 31 marca 1980 roku wnioskodawca zatrudniony był w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w Ł. na stanowisku murarza.

(świadcstwo pracy – k. 4 w aktach ZUS)

Wnioskodawca pracował w brygadzie budowlańców, w której było 10-12 osób. Zajmował się budowaniem ścian zewnętrznych, kominów z cegieł, pustaków, tynkowaniem elewacji zarówno wewnątrz budynku jak i w środku. Innych czynności ubezpieczony nie wykonywał.

(zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 16 lutego 2023 roku e-protokół (...):46:47 – 00:47:02 w związku z e-protokół (...):08:39 – 00:14:05 – płyta CD – k. 44)

Wnioskodawca zatrudniony był w Spółce Akcyjnej (...) w okresie od dnia 14 stycznia 1991 roku do dnia 31 lipca 1991 roku w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku murarza.

(świadcstwo pracy – k. 9 w aktach ZUS)

Skarżący pracował przy remoncie starej szkoły – kładł płyty korytkowe, murował ażurowe ściany. Innych czynności nie wykonywał.

(zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 16 lutego 2023 roku e-protokół (...):46:47 – 00:47:02 w związku z e-protokół (...):14:05 – 00:17:29 – płyta CD – k. 44, zeznania świadka B. S. na rozprawie w dniu 16 lutego 2023 roku e-protokół (...):42:53 – 00:44:39 – płyta CD – k. 44)

Skarżący zatrudniony był w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Handlowo – Usługowym (...) w S. w okresie od dnia 5 sierpnia 1991 roku do dnia 8 października 1992 roku na stanowisku murarza brygadzisty.

(świadcstwo pracy – k. 10 w aktach ZUS)

Będąc zatrudnionym w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Handlowo – Usługowym (...) w S. odwołujący murował ściany zewnętrzne, kominy na dachach. Ubezpieczony pracował przy remoncie starej szkoły – chodziło o przebudowę na budynek socjalny. Do jego zakresu obowiązków należało: wykonanie robót rozbiórkowych, do których wykonania używał młotów, przecinaków, a ponadto wznoszenie murów, budowanie rusztowań. Kominy były elementem ściany, rozbierało się je razem ze ścianą, co też nie wykluczało postawienia rusztowania. Kolejnym etapem rozbiórki był montaż ścian działowych. Wnioskodawca brał też udział w budowach elewacyjnych.

(zeznania wnioskodawcy na rozprawie w dniu 16 lutego 2023 roku e-protokół (...):46:47 – 00:47:02 w związku z e-protokół (...):17:29 – 00:19:12 - płyta CD – k. 44, zeznania świadka B. S. na rozprawie w dniu 16 lutego 2023 roku e-protokół (...):29:20 – 00:42:53 – płyta CD – k. 44)

W dniu 24 czerwca 2022 roku wnioskodawca złożył do ZUS wniosek o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem rekompensaty z tytułu zatrudnienia w szczególnych warunkach.

(wniosek w aktach ZUS)

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie powołanych dowodów, na które składały się dokumentacja znajdująca się w aktach organu rentowego, a nadto zeznania skarżącego oraz świadka B. S..

Odwołujący oraz świadek w złożonych zeznaniach przedstawili, na czym polegała praca J. K. w trakcie zatrudnienia w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w Ł., w Spółce Akcyjnej (...), w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Handlowo – Usługowym (...) w S. w spornych okresach czasu na stanowiskach pracy wskazanych w treści świadectw pracy znajdujących się w aktach ZUS dotyczących zatrudnienia odwołującego w w/w miejscach pracy.

Powyższe zeznania nie pozwoliły jednak na uznanie, iż wnioskodawca w spornych okresach wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Praca murarza tylko w szczególnych przypadkach jest zaliczana do pracy w warunkach szczególnych (murarz pieców przemysłowych). W budownictwie natomiast, praca murarza nie jest zaliczana do pracy w warunkach szczególnych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie podlega oddaleniu.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy wnioskodawcy przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Według art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 roku o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2023 r., poz. 164) ustawa określa warunki nabywania prawa do emerytur i rekompensat przez niektórych pracowników wykonujących pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, zwanych „emeryturami pomostowymi”, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U z 2022 r., poz. 504, 1504 i 2461).

Stosownie do treści art. 2 pkt 5 w/w ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata jest to odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej.

W myśl art. 21 ust. 1 w/w ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat.

Przesłanka negatywna została zawarta w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Jest nią nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Treść art. 21 ust. 2 w/w ustawy może budzić wątpliwości i jego interpretacji należy dokonywać przy uwzględnieniu uregulowania zawartego w art. 2 ust. 5 ustawy, zgodnie z którym użyte w ustawie określenie rekompensata oznacza odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej. Rekompensata jest zatem odszkodowaniem za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które rozpoczęły pracę przed 1 stycznia 1999 roku i nie nabeą prawa do emerytury pomostowej /analogiczne stanowisko zajął Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 25.11.2010 roku, K 27/09, OTK-A 2010, Nr 9, poz. 109/.

Skoro, jak wynika z powyższego, celem rekompensaty jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, to przesłanka negatywna, o której mowa w art. 21 ust. 2 ustawy, na co wskazuje wykładnia funkcjonalna tego przepisu, zachodzi w przypadku pobierania emerytury przyznanej w obniżonym wieku emerytalnym np. na podstawie art. 46 w zw. z art. 32 lub 39, czy też art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych /por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 14 grudnia 2015 roku, III AUA 1070/15, Lex nr 1979477/.

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się

jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Ponadto zgodnie z art. 3 ust. 7 ww. ustawy, za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2022 r. , poz. 504) za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei przepis art. 32 ust.4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust.2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 z późn. zm.).

W świetle § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia oraz zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, przy czym powyższe okoliczności pracownik jest obowiązany udowodnić /por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 grudnia 1997 roku, II UKN 417/97, (...) i US (...) i wyrok Sądu Najwyższego z 15 listopada 2000 roku, II UKN 39/00, Prok. i Prawo (...)/.

Stosownie do treści § 2 ust. 2 w/w rozporządzenia, okresy takiej pracy stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według określonego wzoru, lub świadectwie pracy.

Regulacja § 2 rozporządzenia, statuująca ograniczenia dowodowe i obowiązująca w postępowaniu przed organem rentowym, nie ma zastosowania w postępowaniu odwoławczym przed Sądem. W konsekwencji okoliczność i okresy zatrudnienia w szczególnych warunkach Sąd uprawniony jest ustalać także innymi środkami dowodowymi, niż dowód z zaświadczenia zakładu pracy, w tym zeznaniami świadków /por. uchwała SN z 27 maja 1985 roku, III UZP 5/85, LEX 14635; uchwała SN z 10 marca 1984 roku, III UZP 6/84, LEX 14625/.

Art. 23 ust. 1 w/w ustawy o emeryturach pomostowych stanowi, iż ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę.

Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o których mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 23 ust. 2 w/w ustawy). Jako dodatek do kapitału początkowego, razem z kapitałem początkowym podlega waloryzacji.

W rozpoznawanej sprawie bezspornym okazał się fakt, iż wnioskodawca nie nabył prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W niniejszym postępowaniu wnioskodawca domagał się ustalenia, że w spornych okresach zatrudnienia tj.: od 10.02.1977 r. do 30.04.1979 r., od 14.01.1991 r. do 31.07.1991 r., od 05.08.1991 r. do 08.10.1992 r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w warunkach szczególnych i tym samym spełnia warunki do przyznania rekompensaty.

W sprawie o świadczenia z tytułu pracy w warunkach szczególnych, gdzie przedmiotem ustaleń sądu ma być charakter zatrudnienia, dokonywanie ustaleń stanu faktycznego odbywa się z reguły poprzez przeprowadzenie dowodów osobowych oraz - o ile to jest możliwe - dowodów z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych. Osobowe źródła dowodowe (w tym zarówno zeznania świadków, jak i strony procesowej) muszą być skonfrontowane z istniejącą dokumentacją i dopiero uzyskanie przekonania graniczącego z pewnością co do przebiegu zatrudnienia, może pozwolić na pozytywne rozstrzygnięcie o prawie do świadczeń. Ocena osobowych źródeł dowodowych musi być przy tym wolna od jakiegokolwiek dowolności, uwzględniając reguły logiki oraz zasady doświadczenia zawodowego./ tak SA w Szczecinie w wyroku z dnia 27 października 2016 r III AUa 41/16 LEX nr 2151525/

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy praca wykonywana przez wnioskodawcę w spornych okresach była pracą wykonywaną w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach.

Do pracy w warunkach szczególnych Sąd nie zaliczył zatrudnienia wnioskodawcy: w (...) Przedsiębiorstwie Budownictwa (...) w Ł. od dnia 10 lutego 1977 roku do dnia 31 marca 1980 roku, w Spółce Akcyjnej (...) w okresie od dnia 14 stycznia 1991 roku do dnia 31 lipca 1991 roku, w Przedsiębiorstwie Produkcyjno – Handlowo – Usługowym (...) w S. w okresie od dnia 5 sierpnia 1991 roku do dnia 8 października 1992 roku, w których to wykonywał prace na stanowisku murarza, ponieważ praca murarza, w tym także murarza na wysokości, murarza brygadzysty, o ile nie dotyczy budowy pieców przemysłowych, nie jest zaliczana do prac w warunkach szczególnych.

Zgodnie bowiem z załącznikiem do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.) za prace w warunkach szczególnych uznawane są wyłącznie- wymienione w Dziale XIV –Prace różne w punkcie 10 „prace murarskie przy naprawie na gorąco pieców przemysłowych, sklepień paleniskowych w parowozach i żeliwiaków”.

Podobnie stanowi treść załącznika do zarządzenia nr 9 Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z dnia 1 sierpnia 1983 r. w sprawie wykazu stanowisk pracy w zakładach pracy nadzorowanych przez Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach uprawniające do wcześniejszego przejścia na emeryturę oraz do wzrostu emerytury lub renty, w który w Dziale XIV –Prace różne w punkcie 10 wymienia „prace murarskie przy naprawie na gorąco pieców przemysłowych, sklepień paleniskowych w parowozach i żeliwiaków” w tym na stanowiskach: murarza pieców przemysłowych, monterów pieców przemysłowych, murarza kotłów przemysłowych, monterów kotłów przemysłowych i cieślę przy remoncie pieców przemysłowych.

Podkreślić należy, że o tym, które prace zaliczane są do prac w warunkach szczególnych nie decydują ani zapisy dzienników resortowych ani też warunki, w jakich praca była wykonywana, tylko czy praca ta została ujęta w załączniku A lub B do w/w rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

Biorąc pod uwagę wszystkie okoliczności niniejszej sprawy oraz poczynione rozważania prawne, nie sposób uznać, iż wnioskodawca posiada udowodniony co najmniej 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach, a zatem spełnia wszystkie przesłanki do przyznania mu prawa do rekompensaty. Wnioskodawca z uwagi na brak możliwości uwzględnienia do stażu pracy w szczególnych warunkach w/w okresów zatrudnienia nie legitymuje się wymaganym 15 – letnim stażem pracy w szczególnych warunkach.

Sąd nie wyklucza, że specyfika pracy wnioskodawcy wiążąca się z pracą na budowie, również na wysokości narażała go w pewnym stopniu na oddziaływanie czynników szkodliwych, jednak nie była to praca w warunkach szczególnych w rozumieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie, o czym orzekł, jak w sentencji wyroku.